

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Autorka pracy: mgr Monika Chmielecka

Temat pracy: Doświadczenia uczenia się w coachingu. Interpretacja z perspektywy teorii transformatywnego uczenia się

Promotor pracy: prof. nadzw. dr hab. Elżbieta Kowalska-Dubas

Przedmiotem pracy są doświadczenia uczenia się w coachingu rozpatrywane z perspektywy teorii transformatywnego uczenia się autorstwa Jacka Mezirowa.

Konstrukcja rozprawy obejmuje trzy główne rozdziały: teoretyczne podstawy badań własnych, metodologiczne podstawy badań własnych oraz wyniki przeprowadzonych badań empirycznych.

W ramach teoretycznych podstaw badań własnych, w pierwszym podrozdziale, dokonuję przeglądu kategorii uczenia się w andragogice oraz doświadczenia, w tym szczególnie doświadczenia edukacyjnego, a także analizuję znaczenia powstawania i wykorzystywania teorii uczenia się w andragogice. Na tym tle, w drugim podrozdziale, dokonuję na wstępie szerokiej rekonstrukcji teorii transformatywnego uczenia się Jacka Mezirowa, odsłaniając zarówno jej istotę, założenia, pojęcia i kluczowe twierdzenia, jak i kontekst jej powstania z uwzględnieniem charakterystyki twórcy oraz wykorzystywanej przez niego i jego zespół procedury badawczej i metod badawczych, by prześledzić dalsze etapy rozwoju omawianej teorii. Następnie wyjaśniam genezę powstania teorii transformatywnego uczenia się, jej recepcję w Polsce oraz odnalezione głosy krytyczne, nierzadko rzutujące na finalny kształt teorii. Trzeci podrozdział dotyczy coachingu i jego miejsca w andragogice. Próbuję w nim odpowiedzieć na pytania: czym jest coaching, kim jest coach, jakie jest miejsce coachingu wśród metod edukacji dorosłych oraz czego dotyczą głosy krytyczne wobec tego fenomenu. W dalszej części prezentuję wybrane badania nad coachingiem, a także szkicuję przestrzeń postrzegania transformatywnego uczenia się w coachingu, stanowiącą w tym rozumieniu jedno z założeń całej dysertacji.

W drugim rozdziale, metodologiczne podstawy badań własnych, uzasadniam podjęcie tak sformułowanego tematu pracy oraz dokonuję rozstrzygnięć w zakresie paradygmatycznego podejścia do badań własnych i przyjętej strategii badań. Jednocześnie mam na uwadze, że w badaniach jakościowych badacz jest ważnym czynnikiem badania na każdym jego etapie, stąd też podejmuję próbę własnego pozycjonowania jako badacza w

przedstawianej koncepcji. W dalszej części określam cele i przedmiot badań, omawiam problematykę badawczą i postawione pytania, eksponuję wybraną metodę i techniki badań oraz charakteryzuję teren badań. Zamykając opis i uzasadnienia dokonanych rozstrzygnięć metodologicznych, przechodzę do zrelacjonowania procedury badawczej oraz przebiegu badań (zarówno pilotażu, jak i badań właściwych), a następnie obrazuję schemat analizy i sposób opracowywania danych. Następnie przechodzę do przedstawienia kwestii etycznych, które rzutowały na dokonywane przeze mnie wybory metodologiczne i określone sytuacje badawcze, kończę zaś krytyką metodologiczną, w której obnażam wszelkie problemy i ich konsekwencje, z którymi realnie przyszło mi zmagać się w trakcie prowadzonych badań.

Ostatni rozdział zawiera pełny raport z uzyskanych w badaniu wyników. Otwiera go krótka prezentacja sylwetek wszystkich respondentów, a następnie omówienie poszczególnych przypadków podlegających dalszej, przekrojowej analizie. Treść kolejnych podrozdziałów wyznaczona została ustaloną problematyką badawczą. Staram się zatem wskazać wyłaniające się z otrzymanych danych odpowiedzi na postawione pytania badawcze: jakie były doświadczenia uczenia się w coachingu badanych osób dorosłych?, jak przebiegał proces uczenia się w coachingu?, jakie były konteksty przebiegu procesu uczenia się w coachingu?, jakich zmian doświadczały badane osoby dorosłe w kontekście coachingu? oraz jakie znaczenie miała osoba coacha w doświadczeniach badanych z procesu coachingu? Zakończenie trzeciego rozdziału stanowią: teoretyzacja badanego zjawiska, ukazująca otrzymane w badaniu dane z odmiennych perspektyw teoretycznych oraz praktyczne aplikacje badań własnych, w których wysnuwam wnioski płynące ze zrealizowanego procesu badawczego dla praktyki coachingu.

Badania empiryczne obejmowały fazę pilotażu, trwającą od października 2015 roku do maja 2016 roku, zakończoną skonstruowaniem finalnej wersji narzędzia badawczego oraz redefiniowaniem problematyki badawczej oraz kryteriów doboru próby. Następnie badania właściwe trwały od listopada 2016 roku do lipca 2017 roku.

Posłużyłam się wielokrotnym studium przypadku w rozumieniu Roberta Yina (2015) jako metodą badań, w ramach której gromadziłam dane z wykorzystaniem techniki badawczej – jakościowego wywiadu badawczego za Steinarem Kvale (2010). Przedmiotem badania były doświadczenia uczenia się w coachingu, zarejestrowane w wypowiedziach osób badanych. Można zatem przedstawić moje badania jako te o charakterze reminiscencyjnym, gdzie przedmiotem są przywołane z przeszłości doświadczenia, odczytywane i oceniane w danym momencie życia, co – naturalnie – zakłada, że w innym momencie ich ocena czy opis może być inny. Przypadki do badania zostały wybrane w sposób celowy, techniką sędziów

kompetentnych (ekspercką). Sędziowie typowali osoby do badania, ja z kolei, analizując dotychczasowe przypadki, decydowałam o ich wyborze, poszukując takich, które potencjalnie wniosą nowe dane lub rzucają nowe spojrzenie na to, co już udało się uzyskać.

Analiza zebranego materiału pod kątem doświadczeń uczenia się w coachingu badanych osób dorosłych odsłoniła nowe spojrzenie na tę kategorię badawczą; pokazała sposób, przebieg i charakter uczenia się w związku z udziałem w procesie coachingu, co w polskiej literaturze, w tym szczególnie literaturze andragogicznej, nie zostało wystarczająco rozpoznane; wskazała konteksty, w których uczenie się w coachingu występuje; opisała możliwe rezultaty uczenia się; a także wskazała rolę i znaczenie osoby coacha w samym procesie coachingu ale też w ramach uczenia się coachee.